

KR 14/03 Kvalifikasjonskrav for kateketer

Råd, nemnder m.v.	Møtested	Møtedato
Kirkerådet	Oslo	2.-4. mars 2003

Saksbehandler: Øyvind Meling

Saksdokumenter:

Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateket

Protokoll sak KM 6/02

Sak KR 14/03 KVALIFIKASJONSKRAV FOR KATEKETER

Bakgrunn:

Kirkelovens §24 c tillegger Kirkemøtet å "fastsette kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk". På den bakgrunn vedtok Kirkemøtet i 1996

"Kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for kateketer". Denne tjenesteordning er rettlede for kateketens oppgaver i menigheten og for hvilken kompetanse som kreves for å godkjennes som kateket.

Kirkemøtet fastsatte disse krav for godkjenning som kateket:

§3 Kvalifikasjonskrav

Som kateket kan tilsettes person som har:

Minst 4 års utdanning som omfatter:

- a. Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minst mellomfag
- b. Utdanning i pedagogikk tilsvarende minst grunnfag, praktisk-pedagogisk utdanning eller tilsvarende pedagogisk utdanning
- c. Har praktisk- kateketisk utdanning av minimum 1 års varighet

eller

Teologisk embetseksamen, praktisk- teologisk seminar og utdanning i pedagogikk tilsvarende minst grunnfag, praktisk- pedagogisk utdanning eller tilsvarende utdanning.

eller

Fast stilling som kateket eller vigslet som kateket.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/ praksis kan tilsettes som kateket.

Det er siden innføring av tjenesteordningen i 1996 gjort en del erfaringer. Som forberedelse til Kirkemøtesak i 2005, der en evaluering av tjenesteordningene skal opp, har en hatt noen forespørsler om hvilke erfaringer ordningene har gitt. Erfaringene peker på flere aspekter. På den ene siden verdien av god utdanning for de som går inn i stillingene. På den andre siden er det vanskelig å rekruttere medarbeidere med full utdanning. Det er også stilt spørsmål ved om ikke kvalifikasjonskravene bør være mere fleksible.

Det er naturlig at det er tjenesteordningen som vil stå i fokus ved videre evaluering frem mot 2005, siden de nye kvalifikasjonskravene knapt er kommet i gang i 2005. Det ville vært naturlig å ta også kvalifikasjonskravene i 2005, men kvalitetsreformen for høyere utdanning har gjort det nødvendig å ta denne delen av tjenesteordningene og kvalifikasjonskravene nå.

Stortinget vedtok 12.06.01 å innføre kvalitetsreform for høyere utdanning. Ved denne reformen forsvinner de fleste av grader og utdanninger som til nå har vært brukt, blant annet cand.mag.- graden. I stedet innføres det to nye grader, bachelor- og mastergrad. I tillegg vil de fleste doktorgrader erstattes med Ph.D. Bachelorgraden er en tre-årig (for kunstutdanninger vedtok Stortinget at bachelorutdanningen kan være fireårig) utdanning på bestemt faglig nivå. Mastergradtillegget er en toårig påbygging til bachelorgraden. Den er i den såkalte profesjonsmasteren en fordypning av emner fra bachelorgraden mens den erfaringsbaserte ikke har krav om fordypning, men krever to års relevant praksis mellom bachelorgrad og masterstudier. For enkelte utdanninger vil det være en femårig masterutdanning (ikke via bachelor).

I det nye systemet tilsvarer 60 studiepoeng ett års utdanning. Det vil si at en bachelorgrad på tre år inneholder 180 studiepoeng. Mastergraden vil være på 120 studiepoeng i tillegg.

For å følge opp denne reformen, vedtok Kirkemøtet i sak KM 6/02 at en i

"hovedsak legger til grunn at en krever utdanning på masternivå for kateketer,

diakoner og kantorer" (sak KM 6/02.1).

Videre vedtok Kirkemøtet at

"en forventer at Kirkerådet utarbeider ordninger for kirkelig godkjenning av grader som kvalifiserer til tjeneste som kateket, diakon og kantor"(sak KM 6/02.2).

Kirkerådet har i den sammenheng hatt møte med de aktuelle utdanningsinstitusjonene for å drøfte hvordan en skal utforme de nye kvalifikasjonskravene. Kirkerådet ønsker også i det videre arbeidet å arbeide tett med utdanningsinstitusjonene for i samarbeid å komme frem til best mulig utdanninger til beste for både kirken og de enkelte studentene. Det har vært enighet om, noe også Kirkemøtet uttalte, at en ikke skal lage kravene så spesifikke som tidligere. En ser for seg at det er flere utdanninger som kan kvalifisere til tjenestene. Det er i det videre arbeidet viktig å holde klart hva som er Kirkerådets rolle og hva som er utdanningsinstitusjonenes rolle. Kirkemøtet kan bestemme hva utdanningen skal inneholde på overordnet nivå, men det er utdanningsinstitusjonenes rett til å lage studieprogrammer og ha ansvar for faglig innhold i utdanningene. Kirkerådet vil deretter godkjenne om studieprogrammene ligger innenfor de rammer Kirkerådet har fastlagt.

Komiteen på Kirkemøtet la disse føringer på dette området:

" Generelt er komiteen av den oppfatning at utdanningens nivå bør angis ved gradsbetegnelser, snarere enn ved tid. ...En bør derfor overveie å kombinere gradsbetegnelse med fagspesifikke minimumskrav, krav som i prinsippet vil kunne innfris både innenfor som utenfor den aktuelle graden" (sak KM 6/02 merknad 2).

Saksorientering

For katekettjenestens del ønsker en å ta utgangspunkt i hvilken tjeneste kateketen skal ha i menigheten. Tjenesteordningen for kateketer sier *"kateketen er leder for kirkens undervisningstjeneste"* (TO§2). Sentralt i tjenesten står blant annet planlegging og gjennomføring av menighetens dåpsopplæring og konfirmasjonsopplæring (jf. TO§2). Dette setter krav til kompetanse innen kristendomskunnskap, pedagogikk/formidling og praktisk-kirkelig arbeid.

Det er foreløpig ikke laget noen gradsbetegnelser innen kateketikk. Det er derfor vanskelig å sette kravene opp mot gradsbetegnelser. Utdanningsinstitusjonene vil med utgangspunkt i de vedtak Kirkerådet her gjør lage mastergrader innen fagområdet. I den sammenheng må Kirkerådet nå si hva som skal være styrende for hva som skal kreves for å være kateket. For Kirkerådet er det tre komponenter som står sentralt i kateketutdanningen.

Det er a) kristendomskunnskap, b) pedagogikk/formidling og c) praktisk menighetsarbeid.

b. Kristendomskunnskap

For en som har sitt undervisningsoppdrag i kirken er kristendomskunnskap en selvfølgelig del av utdanningen. Den har i dagens kvalifikasjonskrav den største vekten (1 ½ år). Det er naturlig at det fortsatt fyller en stor del av utdanningen. Det er viktig med faglig kunnskap på dette feltet for den som skal ha ansvar for dåpsopplæring i Den norske kirke. For å kunne møte dagens pluralistiske samfunn på en åpen måte må en selv ha en trygg plattform. Det kan god kunnskap i kristendomskunnskap gi grunnlag for.

Viktige elementer her vil være:

Bibelfag med eksegese

Etikk

Troslære

Sentrale deler av kirkehistorien

Konfesjonskunnskap

Kristen livstolkning

Skolefaget kristendomskunnskap er de senere årene endret til KRL. Dette har gjort at utdanningsinstitusjonenes undervisning i faget kristendomskunnskap i stor grad er endret etter skolens behov. Kirkerådet ser det som naturlig at det for kateketutdanningen fortsatt bør være vekt på kristendomskunnskap.

b) Pedagogikk/ formidling

Kateketen er den i menighetsstaben som skal veilede på fagområdet undervisning. Det er ikke bare viktig å ha kunnskap om den kristne tro. En må også kunne formidle den videre på en god måte. Pedagogisk utdanning gir en grep til hvordan formidlingsoppgaven best kan løses. Den gir også hjelp til å tolke dagens samfunn. I dagens kvalifikasjonskrav har pedagogikkutdanningen vært svært teoretisk rettet (pedagogikk grunnfag). Utviklingen innen pedagogikken har de senere årene blitt mer praktisk rettet. Det ser en også i Stortingets behandling av den nye lærerutdanningen. Der er den praktisk pedagogiske utdanningen (PPU) fastsatt til 60 studiepoeng (et studieår). 30 av disse studiepoengene skal være pedagogikk og 30 studiepoeng skal være yrkes-/ fagdidaktikk. Det skal også være 12 – 14 ukers praksis integrert i studiene. Det tenkes også mer pedagogikk inn i de enkelte fagutdanninger. Det kan være fornuftig å tenke i samme baner når en ser på utdanning av kateketer. Kateketer har sitt hovedfelt på undervisning i menigheten. Dette krever kompetanse på undervisningsfeltet, og bør derfor være førende på hva utdanningen i pedagogikk skal være. Kateketene trenger

teoretisk kunnskap i pedagogikk, men det er også nødvendig med kunnskap om hvordan dette kan rettes inn på menighet og samfunn. Det er ønskelig med en mer praktisk rettet menighetspedagogikk knyttet til menighetsarbeid overfor barn, unge og familier.

Det er dessuten viktig at studentene blir kjent med ulike pedagogiske læringsteorier, pedagogisk psykologi og kunnskap om samfunnet som gir dem den kompetanse som kreves for undervisning i menigheten.

c) Praktisk kateketisk

Den tredje komponenten er det praktisk kirkelige. Å arbeide i menighet er å gå inn i tjeneste på et område som på en del felt er annerledes enn annet arbeid. Skolen har sin didaktikk rettet inn på skolen. Kirken må i sin utdanning primært rette dette inn mot arbeid i menigheten. Skole og menighet har en del fellestrekk, men det er viktig at kirken og utdanningsinstitusjonene utvikler den delen som skal utruste til tjeneste i menigheten. I forhold til utvikling av en dåpsopplæringsplan for kirken trenger kirken å utvikle sine undervisningsformer ut fra de utfordringer en står nå overfor. Det er også ønskelig å gjøre deler av den praktisk- kirkelige utdanningen felles for flere av tjenestegruppene i kirken. Dette tror vi kan være viktig element i fremtidig stabsutvikling i menighetene. Samtidig må det være elementer som tar opp de spesielle praktisk – kateketiske utfordringene.

Viktige elementer kan være:

Veiledet praksis

Didaktikk

Homiletikk

Kommunikasjonsteori

Kirkekunnskap/ -forståelse

Liturgikk

Sjelesorg

Vurdering

Fra høsten 2003 vil utdanningskravet til kateket være mastergrad. Kirkerådet mener det i den sammenheng bør legges inn krav om hvilke elementer en slik grad skal inneholde.

Kirkemøtet har åpnet for en mindre spesifikk utdanning. En ser for seg elementer som skal være med, men ønsker ikke å sette krav til hele utdanningen. Utgangspunktet for graden må være de hovedoppgaver

tjenesteordningen setter for kateketen. Kateketen har ansvar for kirkens undervisning og er sentral i dåpsopplæringen. Samtidig ser en viktigheten av at kateketen har faglig kompetanse tilsvarende mastergrad. Dette styrker kateketens faglige kompetanse og trygghet i møte med de utfordringer en står overfor.

Utdanningen kan tenkes som en helhetlig utdanning over 5 år eller som et mastertillegg som bygger på en bachelorgrad. Det kan da tenkes flere forskjellige bachelorgrader, men det må i totalutdanningen (mastergraden) være nok av de tre komponentene kristendomskunnskap, pedagogikk/formidling og praktisk- kirkelige utdanning til at tjenesteordningens oppgaver kan ivaretas. Det finnes en mastergrad som er kalt erfaringsbasert mastergrad. Dette er en mastergrad hvor mastergradtillegget ikke trenger å være fordypning i bachelorgradens emner. Emnevalget her gir mulighet for stort mangfold. Den krever to års relevant yrkeserfaring mellom bachelorgrad og masterstudier. Kirkerådet mener at de overnevnte elementer bør være retningsgivende for alle typer mastergrad. Det er utdanningsinstitusjonene som lager studieprogrammene, men Kirkerådet bestemmer hvilke elementer som må være i utdanningen for å kvalifisere til stilling som kateket. Dette vil Kirkerådet gjøre i samarbeid med utdanningsinstitusjonene. Det er viktig at utdanningen blir mest mulig relevant for katekettjenesten.

Mastergraden bør ha sin fordypning innen de fagområder som er sentrale for undervisningstjenesten i kirken, enten kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk. Det vil gi flere muligheter innen både teoretiske og praktiske fordypninger. Ved erfaringsbasert master vil en ikke ha fordypning, men det vil være mulig med mange forskjellige emner innen mastertillegget.

Utdanningsinstitusjonene ønsker ikke at Kirkerådet binder mer enn 150- 200 av utdanningens totale studiepoeng på 300. Ved ikke å binde hele utdanningen vil studentene og utdanningsinstitusjonene få mulighet til å bygge opp utdanninger som kan brukes i flere typer stillinger, noe Kirkemøtekomiteen understreket i sine kommentarer

"Komiteen ønsker å understreke betydningen av at utdanningen til kirkelige stillinger også gir en kompetanse som kan anvendes i sammenlignbare yrker utenfor kirken"(merknad 3).

Det vil også gi mulighet for studentene til å legge inn andre fag som kan være nyttige i tjenesten, som f. eks drama, idrett, administrasjon og ledelse eller musikk. Kirkerådet må fatte vedtak om hvor stor del av utdanningen som skal bindes opp og hva innholdet i disse studiepoengene skal være. Den frie delen bør være så stor at studentene kan skaffe undervisningskompetanse i to fag utenom KRL. For undervisning på mellomtrinnet og ungdomsskolen kreves det 30 studiepoeng innen et fag for å ha undervisningskompetanse og innen

videreskole kreves det 60 studiepoeng. Kirkerådet kan i forhold til de obligatoriske fagene sette et visst antall studiepoeng innen hvert fagområde og overlate innholdet til utdanningsinstitusjonene eller også si noe om hva fagene skal inneholde. Det er ikke ønskelig at Kirkerådet setter opp en uttømmende liste over hvilke fag som kan suppleres inn i mastergraden.

Om Kirkerådet binder opp 170 studiepoeng i den fulle utdanningen vil det være plass til 70 frie studiepoeng. Dette vil gjøre det mulig for utdanningsinstitusjonene å gi gode muligheter for valg for studentene. Det vil også gi plass for eventuelt ex.phil.

a) Kristendomsfaget

Kristendomsfaget bør inneholde grunnleggende opplæring i den kristne læres hoveddisipliner. I dag underviser de fleste utdanningsinstitusjonene i skolefaget KRL. Skal utdanningen også brukes innen skoleverket bør deler av utdanningen være KRL rettet, men for kirken er det kristendomsfaget som er det primære. Kirkerådet ønsker å binde opp minimum 80 studiepoeng i kristendoms kunnskap. Studentene skal gis kunnskap til å undervise til tro i våre menigheter. Studentene må derfor få gode kunnskaper innen de vanlige teologiske disipliner: Bibelfag, systematisk teologi og kirkehistorie. For å kunne møte dagens utfordringer må en også ha kjennskap til andre religioner og livssyn. Derfor må også dette være med i utdanningen, men hovedvekten må ligge på kristendoms kunnskap.

b) Pedagogikk/formidling

Gjennom pedagogisk opplæring bør studentene få innsikt i spesielle kjennetegn ved samfunnet f.eks ungdomskulturen, dagens familiemønstre og kulturelle trekk. Videre kan veiledningspedagogikk med ulike veiledningsteorier og pedagogisk teori med vekt på pedagogisk grunnlagstenkning og læringsteorier være aktuelle tema.

c) Praktisk kateketisk

Den praktisk kateketiske delen består av både teori og praksis. Det er nødvendig med teoretisk kunnskap også innen de praktiske fagene. I tillegg er praksis viktig. Den må være veiledet. Kateketens arbeidsplass er menigheten og derfor må de ha praksis der. Praksis er viktig både for å få innblikk i hva som er kateketens ansvar og oppgaver i en menighet, og for å få veiledning på sin egen praksis og måter å løse oppgaver. Menighetspraksis må også gi innføring i kateketens liturgiske oppgaver. I praksisperioder er det viktig å få prøve ut hvordan man lager og gjennomfører undervisningsopplegg.

Det er viktig at studentene gjennom praksis får forståelse av hvordan samarbeid og ledelse fungerer i en stab.

Det kan være vanskelig å trekke skarpe skiller mellom pedagogikk/formidling og praktisk kateketiske emner. Det har vært noen som ønsker å se dette under ett. Kirkerådet ser at flere av temaene kan plasseres begge steder, men har foreløpig valgt å fastholde skillet. Dette for å understreke at det er behov for kunnskap om både noe grunnlagstenkning og å understreke det praktiske element i kateketens arbeid. I utdanningsinstitusjonenes studieprogram kan emnene dermed plasseres noe forskjellig.

Begrepet mastergrad

Begrepet mastergrad kan forstås på flere måter. Mastergrad kan oppnås på tre måter. De to vanligste går via en bachelorgrad. Deretter et toårig mastertillegg enten som profesjonsstudium eller som erfaringsbasert master. Den tredje muligheten er ett femårig masterstudium uten bachelorgrad i bunn. I dette saksdokument skal ordet mastergrad forstås som den samlede kompetanse gjennom fem år uavhengig av hvilken type mastergrad som velges.

Andre undervisningsstillinger i kirken

Når det gjelder tilrettelegging av stillingsmønster som svarer til menighetenes behov og prosedyrer for kriterier for godkjenning av personer med annen utdanning (Kirkemøtets vedtak 6/02 pkt 3 og 4) vil Kirkerådet komme tilbake til dette senere.

Forslag til vedtak:

1. Som kateket kan tilsettes personer som har relevant faglig mastergrad i forhold til Tjenesteordningens § 2.

2. Kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for kateketer § 3 endres til:

Som kateket kan tilsettes person som har:

Mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk, som omfatter:

- a. Utdanning i kristendomskunnskap med minimum 80 studiepoeng
- b. Utdanning i relevant pedagogikk/ formidlingsfag
med minimum 30 studiepoeng
- c. Utdanning i praktisk kateketisk utdanning med veiledet
menighetspraksis på til sammen minimum 60 studiepoeng

eller

Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og *utdanning innen pedagogikk/formidlingsfag tilsvarende minst 60 studiepoeng*

eller

Fast stilling som kateket eller er vigslet som kateket.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/ praksis kan tilsettes som kateket.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene etter 2. gangs utlysning, kan bispedømmerrådet godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling som kan dekke deler av hovedarbeidsområdene nevnt i § 2, tredje ledd.

3. Kirkerådet godkjenner om et masterprogram kommer inn under TO§3.1. Utdanningsinstitusjonene viser ved søknad at aktuelle masterprogrammer fyller kravene for tilsetting som kateket i Den norske kirke.

4. Kirkerådets administrasjon fastsetter overgangsordninger og når ordningen trer i kraft.